

VUOSIRAPORTTI 2011

1. **Hankkeen toteuttaja:** Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT, Kasvintuotannon tutkimus, Lönnrotinkatu 3, 50100 Mikkeli
2. **Hankkeen nimi ja hanketunnus:** Ilmastonmuutos ja maaseutu (ILMASE)
3. **Yhteenvedo hankkeesta**

Ilmastonmuutos ja maaseutu (ILMASE) on tiedonvälityshanke, joka jakaa ajantasaista tutkimustietoa ilmastonmuutoksen vaikutuksista, sopeutumisesta ja hillinnästä käytännönläheisesti maaseutuyrittäjien tarpeisiin. Hanke järjestää työpajoja ja jakaa tietoa laajemmalle kohderyhmälle verkkoviestinnällä www.ilmase.fi sivuston kautta. Hankkeen aikana pyritään muodostamaan toimijaverkosto, joka keskustelee ja kehittyy hankkeen aikana. Hanke tuo ilmastonmuutokseen varautumisen lähemmäksi maaseutuyrittäjän arkea ja parantaa siten maaseudun kasvun ja kehittymisen edellytyksiä, kestävästi.

4. Raportti

4.1 Hankkeen tavoitteet

a. Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on

Hankkeen ylemmän tason tavoitteita on vahvistaa suomalaisen maatalouden kilpailukykyä ja maaseudun elinvoimaisuutta sekä edistää maatalouden muotojen ja toiminnan monipuolistumista. Hanke edistää kestävästä maataloutta lisäämällä ympäristötietoisuutta laajalle kohderyhmälle Suomessa. Tarkoituksena on kasvattaa ymmärrystä ja osaamista ilmastonmuutoksen aiheuttamiin vaikutuksiin maaseudulle. Maatilayrittäjän tietotason lisäämisen avulla parannetaan riskienhallintaa sekä vahvistetaan tilojen kehittymistä lisääntyvien ulkoisten muutosten varalle. Hankkeen aihealue on erittäin keskeinen maaseudun kehittämistavoitteiden kannalta: ilmastonmuutoksen suoriin ja epäsuoriin vaikutuksiin ja hillintämahdollisuuksiin liittyvän tietotason lisääntyminen sekä kansallisten (kuten ilmasto- ja maatalouspolitiikka) että alueellisten (elinkeinojen toimintaedellytyksien tukeminen) toimenpiteiden näkökulmasta on maatalouden pitkäaikaisen kestävyys ja kilpailukykyvyn kannalta elintärkeää. Ilmastonmuutos on Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmissakin selkeästi nostettu merkittävimpien maatalouteen globaalisti vaikuttavien tekijöiden joukkoon.

b. Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on kasvattaa ilmasto- ja ympäristötietoisuutta maaseudulla ja parantaa maaseudun elinkeinojen kehittymistä kestävästi. Hanke pyrkii nostamaan tietoisuuden maaseutuyrittäjien kantoja ilmastonmuutokseen varautumisen haasteista

ja mahdollisuuksista nykytilanteesta ja arvioimaan eri alueiden vahvuuksia ja heikkouksia ilmastonmuutokseen varautumisen näkökulmasta. Hanke haluaa nostaa maaseudun positiivista merkitystä ilmastonmuutoksen hillinnässä paremmin esiin ja jakaa hyviä esimerkkejä eri alueilla kehitetyistä innovatiivisista ratkaisuista parantaa kannattavuutta kestävästi.

4.2 Hankkeen toteutus

a. Toimenpiteet

Vuonna 2011 hanke saatettiin käyntiin suunnittelutyöllä, verkkosivuston rakentamisella ja avaamisella, tiedontarpeiden arvioinnilla ja tiedonhaulla ajantasaisista tutkimustuloksista ja tutkimus- ja kehittämishankkeista. Hanketta markkinoitiin ja siitä tiedotettiin kohderyhmälle.

b. Aikataulu

Hanke käynnistyi huhtikuussa 2011, rahoituspäätöksen valmistuttua. Hankesuunnitelmassa suunniteltu ja vuoden 2011 toteuman ja uudelleenarvioinnin mukaan suunniteltu aikataulu eroavat toisistaan siten, että sekä hanke itse että ohjausryhmä katsoivat tarpeelliseksi käyttää riittävästi aikaa työpajojen perusteelliseen suunnitteluun (**Taulukko 1**). Hankkeen käynnistyttyä aiottua hitaammin on siis perusteltua siirtää osa työpajoista keväälle 2013, jotta vuoden 2012 työtaakka ei kasva ylisuureksi ja työpajat kärsi tästä. On myös järkevää kasvattaa asiantuntija- ja kohde- ja sidosryhmäverkostoa koko hankkeen ajan, suunnitellun alkuvaiheen kartoituksen sijaan.

Taulukko 1. Hankkeen suunniteltu ja vuoden 2011 toteuman ja hyötyjen mukaan uudelleen arvioitu aikataulusuunnitelma.

	2011				2012				2013			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Toimenpide												
Yhteistyöverkoston toimijoiden kokoaminen												
Asiantuntijakontaktit	X	X		○	○	○	○	○	○			
Kohde- ja sidosryhmäkontaktit		X	X	○	○	○	○	○	○			
Verkkosivujen luominen	X	X	○	○	○							
Tutkimustiedon kokoaminen: alueelliset vertailut ja teemojen valinta työpajoille	X	X	X	X	○	○	○					
Kohderyhmämarkkinointi: tiedotus, suorat kontaktit			X	X	X	○	○	○	○			
Verkkotiedotus ja blogi-vuorovaikutus			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Työpajojen ja kohdevierailujen valmistelu				X	X	X	○	○	○			
Alueelliset työpajat/kohdevierailut					X	X	X	X	○	○		
Työpajojen aineistojen työstäminen: alueelliset ja kansalliset näkökulmat yhteen						X	X	X	X	X	○	
<i>Hankkeen puoliväliarviointi</i>							X					
<i>Työpajavuorovaikutuksen arviointi ja analyysi</i>									X	X	X	
Alueellisesta kansalliseen-seminaari												X
<i>Kirjallinen loppuraportti ja hankkeen loppuarviointi (tulokset ja mittarit)</i>											X	X

X= suunniteltu toteutuminen, ○=uudelleen arvioitu toteutuminen, edellisten lisäksi

c. *Resurssit ja toteutuksen organisaatio*

Hankkeen projektipäällikkönä aloitti heti hankkeen alkaessa tutkija, FT, MMK Sari Himanen (työaika v. 2011 n. 25%) ja tutkija Karoliina Rimhanen (työaika v. 2011 n. 20%). Molemmat olivat ideoimassa hanketta hakuvaiheessa ja siten heidän katsottiin omaavan parhaat tiedot ja taidot hankkeen vetämiseen MTT:ssä. Ilmase-hankkeen lisäksi Himanen työskentelee useissa ilmastonmuutokseen ja maatalouteen liittyvässä tutkimushankkeessa (mm. Adacapa, Alacarte) ja Rimhanen valmistelee väitöskirjaa hiilikaupan mahdollisuuksista ilmastonmuutoksen hillinnässä, case-alueena Etiopia, hankkeessa Alterclima.

Lisäksi hankkeen toteutukseen ja toiminnan suunnitteluun vuonna 2011 osallistuivat tutkija Miia Kuisma ja erikoistutkija Helena Kahiluoto, joilla molemmilla on pitkäaikaista kokemusta ilmastositonnaisista tutkimushankkeista. Syksyllä 2011 hankkeeseen rekrytoitiin lisäksi kahdeksi kuukaudeksi yliopistoharjoittelija Hanna Mäkinen, pääaineena agroekologia ja opiskelupaikkana Helsingin yliopisto.

Hankkeen kirjanpidosta vastasi hankkeen alkaessa Marjut Kauppinen MTT Mikkelistä. Riitta Halonen MTT Mikkelistä siirtyi hoitamaan tehtävää loppusyksystä 2011, jotta voidaan varautua ajoissa Kauppisen eläkkeelle jäämiseen vuonna 2012. Vuonna 2011 ei hankkeessa työskennellyt muuta MTT:n henkilöstöä.

d. *Kustannukset ja rahoitus*

Hankkeen arvioiduista kustannuksista vuodelle 2011 toteutui n. 44 % suunnitelluista (**Taulukko 2**).

Taulukko 2. Hankkeen vuodelle 2011 hankesuunnitelmassa suunnitellut ja toteutuneet kustannukset kustannuslajeittain.

Kustannuslaji	2011 Suunniteltu	2011 Toteutunut
Palkkauskulut ja palkkiot	46 809	23809,62
Ostopalvelut	5 000	
Vuokrat		
Kotimaan matkakulut	3 000	804,61
Muut kustannukset	3 000	947,21
Kokonaiskustannukset	57 809	25 561,44 (44.2 %)

Kustannukset jäivät arvioitua alemmiksi koska hanke pääsi käyntiin pääosin vasta huhtikuun 2011 jälkeen, suunnitelmassa arvioidun tammikuun sijasta. Myöhäisestä

alusta huolimatta vuodelle 2011 suunnitellut tehtävät pystyttiin silti hoitamaan lähes suunnitellussa aikataulussa.

e. Raportointi ja seuranta (kokoukset, ohjausryhmätyöskentely)

Hankkeen ohjausryhmään kutsuttiin hankesuunnitelmassa mainitut henkilöt. Ensimmäinen ohjausryhmän kokous pidettiin 13.9.2011 MTT Mikkelissä. Kokouksessa valittiin ohjausryhmän puheenjohtajaksi Harri Huhta ja sihteeriksi Karoliina Rimhanen. Kokouksessa hyväksyttiin hankesuunnitelma sekä hankkeen toteutus ensimmäisen puolivuotiskauden osalta ja tarkennettu suunnitelma toisen puolivuotiskauden osalta.

f. Toteutusoletuksien ja riskien

Vuonna 2011 hanke toteutui oletusten mukaisesti eikä erityisiä uusia riskejä hankkeen onnistumiselle ja toteutukselle havaittu. Vasta vuonna 2012 päästään arvioimaan hankkeen vaikuttavuuden ja viljelijöiden tavoittamisen onnistumista laajemmin. Suurimpina riskeinä hankkeen onnistumiselle pidetään kohderyhmän vaikeaa tavoittamista ja aktivoimista mukaan hankkeen työpajoihin kun hankkeen teema on tulevaisuuteen suuntautunut ja haastava, myös aiempien ympäristöviestintäkokemusten perusteella.

4.3 Yhteistyökumppanit

Hanke teki vuonna 2011 vielä suhteellisen vähän yhteistyötä muiden hankkeiden kanssa, pääosan ajasta mennessä hankkeen suunnitteluun ja oman paikan löytämiseen lukuisien alueellisten hankkeiden joukossa ja tukena. Hankekartoitus ja tiedontarvekysely toi kuitenkin muutamia avauksia yhteistyölle. Lisäksi Helsingin yliopiston Ruralia-instituuttia konsultoitiin mm. verkkosivuston suunnittelussa ja toteutusvaihtoehtojen etuja pohdittaessa sekä työpajojen toteutuksen suunnittelussa.

4.4 Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Hankkeen päätoimenpiteitä vuonna 2011 oli hankeverkoston luomisen aloittaminen, tiedontarpeiden alueellinen kartoittaminen ja verkkosivuston luominen. Näiden tuloksena hankkeesta tiedotettiin kohde- ja sidosryhmille, hankkeen teemaa ja sen tärkeyttä ja ajankohtaisuutta nostettiin esille, ja saatiin tietoa ilmastotiedonvälityksen haasteista kohderyhmän kannalta. Alueellisella kartoituksella, joka toteutettiin maankattavalla Internet-kyselyllä, saatiin ajantasainen käsitys tiedon tarpeista sekä ymmärrystä koetuista maatilatason käytännön esteistä ilmastonmuutokseen varautumiselle. Kysely helpotti kiinnostavan, maatilayrittäjän kysyntää palvelevan ja käytännössä tarpeellisen tiedotuksen alueellisen kohdentamisen suunnittelua. Tulokset auttoivat työpajojen kokonaisuuksien suunnittelua ja kohdeaiherajauksien tekoa merkittävästi.

Hankkeen tuotokset vuonna 2011 olivat hanke-esite (liite 1), hankesivusto (liite 2), ammattilehtiartikkeli Maaseudun Tiede –liitteessä (liite 3) ja hankkeen kansallisen toimijaverkoston keräämisen alkuunpano. Hanketta esiteltiin Farmari-messuilla Euroopan komission osastolla materiaalien ja suullisen esityksen muodossa.

Vuonna 2011 hankkeen todennettavissa olevat vaikutukset liittyvät hankekyselyyn vastanneisiin ja hankeverkostoon mukaan liittyneisiin: saimme 342 vastausta tiedontarvekyselyyn. Vastaajien alueellinen kattavuus, Ahvenanmaata lukuun ottamatta, oli varsin tasainen. Hankeverkostoon ilmoittautui 164 henkilöä maaseutuyrittäjistä, neuvojista, maaseutuhankkeiden vetäjistä, hallinnosta, etujärjestöistä sekä aluekehityksestä. Verkosto luo pohjan laajemmalle tiedotukselle työpajoista ja hankkeen sivuston palveluista.

5. Allekirjoittajat ja päiväys

Mikkelissä 22.03.2012

Sari Himanen

Hankkeen vastuullinen johtaja, tutkija, FT